

és ez egy nemzeti jövőkép megfogalmazásával lehetséges, ami mozgósító erőként hatna a választókra.

Az erdélyi magyar embernek két szinten van köze a közülethez: egyrészt romániai fogyasztóként, másrészt kisebbségi léthelyzetű magyarként. Ez a kettősség azzal a veszéllyel jár, hogy néhány generációt követően már nem szavaz magyar pártokra, sőt olyan vélemény is megfogalmazódik, hogy az ország sikereiben (vagy sikertelenségében) nem a magyar közösség és nem a határok felett összetartozó magyarok érdeme, hanem kizárólag a román államé. Így aztán a magyarok átlagos közéleti értékrendjében a hangsúly fokozatosan a romániai fogyasztóként kitűzött célok felé tolódik. Az EMEF akkor biztosíthat sikerélményt, ha képes artikulálni az erdélyi magyar emberek számára, hogy nagyobb esélyt teremt magyarságából eredő szükségletei kielégítésére, mint amekkorára a szervezet vételedése mellett nyílna lehetőség. A közeljövő egyik legnagyobb feladata az erdélyi magyarok önálló politikai képviseletének biztosítása a világban, felszámolva a mai áldatlan helyzetet, hiszen alig alakultak ki az erdélyi magyarságnak tudatosan tervezett külkapcsolatai (kivéve az egyházakat).

A magyar politikai szervezetek kormányzati illetve törvényhozási képviselete fontos, azonban ez csak eszköz. A cél: az erdélyi magyarság és általa az egész magyarság sikeres érdekérvényesítése, és ehhez nélkülözhetetlen az erdélyi szervezetek hatékony választási együttműködése.

Cholnoky Győző

Névváltoztatás és destigmatizáció a Svédországban élő Közel-keleti bevándorlók körében

Bursell, Moa: Name Change and Destigmatization Among Middle Eastern Immigrants in Sweden = Ethnic and Racial Studies, 2012, 35. Vol. 3. No. 471-487. p.

Kutatások, és tanulmányok igazolják, hogy azok a Svédországba bevándoroltak, akik vezetéknevüket svéd hangzásúra változtatják, jobb fizetési kilátásaik vannak, és kevesebb nehézséggel kell szembenéznük a hétköznapi életben, mint azoknak, akik ezt nem teszik meg. A kérdés, amelyet ez az írás vizsgál, hogy a gyakori névváltoztatások mögött a kulturális asszimilációra törekvés áll-e, vagy a névcseré mellett döntök a velük szemben megfogalmazódó diszkriminációt kívánják ezáltal elkerülni. További kérdés, hogy miért nagyobb a nevüket megváltoztató bevándorlók éves fizetése azokénál, akik ezt nem teszik meg. Másképpen fogalmazva, mi az össze-

függés a név, és származás alapján történő megbélyegzés, az előítéletek, és a kereseti kilátások között? Vajon a névváltoztatást egyszerűen egy sikeres kulturális asszimilációs stratégiának kell felfognunk? Mi történik az egyes esetekben az egyén szintjén? A válaszokat, Közel-keleti bevándorlók egy csoportjával készített interjúk alapján kívánom megadni, és mellett érvelek, hogy a kérdéses jelenséget nem az általános bevett nézet szerint a kulturális asszimiláció, hanem sokkal inkább a pragmatikus asszimiláció szférájába kell utalnunk. A válaszadók a nagyobb társadalmi megbecsülés, és a munkához jutás esélyének növelése érdekében változtattak nevet.

Közel-keleti bevándorlók Svédországban

Sok más európai országhoz hasonlóan Svédországba is nagy számban érkeztek bevándorlók egy relative rövid idő alatt. Amíg 1940-ben a Svéd lakosság mindössze 1 százaléka volt külföldi születésű, addig ma a 9,3 milliós népesség 14 százaléka az. Egyedül a Közel-keletről 280 ezer bevándorló érkezett az országba. Svédországban 1975 óta létezik integrációs politika, amely azt kívánja elősegíteni, hogy a bevándorlók ugyanolyan mértékben részesülhessenek a jóléti állam előnyeiből, mint a helyiek, és ugyanazokkal az esélyeket kapják, de anélkül, hogy kulturális értelemben asszimilálódniuk kellene. Kutatások bizonyítják, hogy ezek a célok nem teljes mértékben teljesülnek. A nem nyugati bevándorlók körében magasabb a munkanélküliség, mint a svédek, és a nyugati bevándorlók körében. Ez a jelenség az 1990-es években volt a legerősebb, amikor a svéd gazdaság válsága miatt a bevándorlók esetében több mint dupla akkora nőtt a munkanélküliség, mint a svédek esetében. Ráadásul a svéd közvélemény egyre erőteljesebben bevándorlásellenessé vált, kiváltképp a muszlim országokból érkezőkkel szemben. Ez a tény csak még inkább alátámasztja, hogy milyen okok vezethettek, és vezethetnek ahhoz, hogy a Közel-keleti bevándorlók megváltoztassák a vezetéknevüket.

Svéd nemzettudat és a Közel-Kelet

A svédeknek történelmük során nem sok alkalmuk volt a Közel-Kelet népeivel való személyes találkozásra. Ezért a velük kapcsolatos sztereotípiákat is nagyrészt olyan nyugati nemzetektől vették át, amelyek közelebbi kapcsolatban álltak a térséggel. A svéd köztudatban a muzulmán férfi erőszakos, a muzulmán nő pedig rettenetes elnyomásban él. Az Iszlámról is általában negatív vélemény alakult ki, mely szerint e vallás veszélyt jelent a svédek számára saját identitásukat meghatározó értékekre, úgyszintén, mint a

demokráciára, vagy a nemek közötti egyenlőségre. Svédnek lenni a svédek szerint több jellemzőből áll össze. Beletartozik a születés (svéd szülők, svéd gyerekei), a külsődleges karakterjegyek (szőke haj, kék szem), és a közös történelem, valamint kultúra.

A bevándorlók beilleszkedése

A bevándorlók beilleszkedésével kapcsolatos tanulmányok többsége rámutat, hogy az eltérő kultúrájú, és népkarakterisztikájú csoportok különböző módokon, és különböző mértékben hajlamosak azonosulni a befogadó ország társadalmi értékeivel, valamint eltérő mértékben hatnak rájuk az adott ország azon (akár törvényekkel is megtámogatott) törekvései, amelyekkel integrálni kívánja őket saját társadalmába. Todd tanulmánya, amelyre részben magam is támaszkodom, ezt a képet tovább árnyalja azzal a felvetéssel, hogy az egyének, vagy akár egész etnikai csoportok privatizálhatják is az őket befogadó társadalom nemzeti identitását, vagyis a szükség rávezetheti őket a pragmatikus azonosulásra.

Stigmatizáló és Destigmatizáló stratégiák

A megbélyegzésnek és az egyén, vagy csoport ez ellen való küzdelmének számos aspektusa vizsgálható. A megbélyegzés, ahogyan erről Goffman 1963-as tanulmánya is beszámol, negatívan érinti a megbélyegzettek társadalmi identitásának kialakulását, bezárkózóvá, és ellenségessé teheti az érintett egyéneket, vagy etnikai csoportokat. Ugyanakkor, ezekkel szemben, vagy mellett megfelelési kényszert is szülhet az érintettekben. A névváltoztatás például, csak az egyik azok közül a stratégiák közül, amelyekkel az egyén valós hovatartozását elfedni igyekszik.

A névváltoztatásra vonatkozó svéd törvény

A svéd törvények, a svéd családneveket a márkanevekhez hasonlóan védik, ezért a vezetéknev megváltoztatása csak kétféleképpen történhet: vagy házasság útján, vagy a megfelelő hivatalnál való kérvényezéssel. A hatóság csak olyan családnévre engedi megváltoztatni az egyén vezetéknevét, ami az elmúlt 100 éven belül már legalább két generáció óta megtalálható volt a családban, vagy egy teljesen új családnévre. Nyilvánvaló, hogy a bevándorlók esetében nem lehet olyan svéd vezetéknevet találni, amit két generáció is viselt volna az elmúlt száz esztendőben, így számukra csak

a második lehetőség marad. Új nevüket megpróbálhatják maguk megalakítani, vagy választhatják a számítógép által generáltat is. Az ilyen nevek, viszont gyakran maguk is hasonló hangzásúak lesznek, és éppen úgy nyilvánvalóvá teszik, hogy a viselőjük nem született svéd, mint, ha az, eredeti nevét megtartotta volna. Másképpen fogalmazva, előfordulhat, hogy a névváltoztatás nem éri el a célját, és az, hogy a svéd törvények nem teszik lehetővé a hagyományos svéd vezetéknevek felvételét, egyáltalán nem segíti az asszimilációt.

Interjúk – a válaszadók életrajzi háttere

Mint számos más társadalomtudományos felmérés esetében, a felsőoktatásban végzetek számaránya itt is túlreprezentált. Ugyanakkor minden más jellemzőben, a megkérdezettek aránya megfelel a névváltoztatók arányának. A válaszadók többségében maguk is azokból az országokból származnak, amelyekből a bevándorlók nagyobb csoportokban települtek be Svédországba: Irakból, Iránból, Törökországból, Libanonból, Afganisztánból, Szíriából, és Bangladesből. A legtöbb válaszadó, a felmérés elkészítésekor társas kapcsolatban élt, és átlagosan két gyermeket nevelt. A legtöbben dolgoztak (28-an), ketten munkanélküliek voltak, de ami, feltűnő volt, hogy a 28-ból, 11-en betegszabadságon voltak. Két megkérdezett volt nyugdíjas, és egy tanult.

A névváltoztatás okai

A megkérdezettek több indokot is felsoroltak, amelyek a nevük megváltoztatására készítették őket. Ugyanakkor, a 45 megkérdezettből 33-an a sorozatos megbélyegzést, és diszkriminációt adták meg döntésük okaként. Huszonötön a nevük rossz kiejthetőségére, és a helyesírásának nehézségére tettek utalást, de voltak pl. olyan kurdok is, akikre korábban török, vagy arab nevet erőszakoltak, és most asszír, vagy kurd nevet vettek fel. Kilenc esetben családi konfliktus is meghúzódott a háttérben.

Stigma, és névváltoztatás, mint destigmatizációs stratégia

A megbélyegzés már nevek rossz kiejtésénél, és helyesírásánál kezdődik. Az egyik megkérdezett pl. arról számolt be, hogy milyen megalázó volt, amikor állandóan leírárták, és elbetűztették vele a nevét, holott az ő nevét egyáltalán nem volt nehéz kiejteni, vagy leírni. A megkérdezettek nyolc-

vanöt százaléka arról is beszámolt, hogy a nevük miatt hátrány érte őket a munkaerő piacon is. Ezekből a jelenségekből arra következtethetünk, hogy a válaszadók nagy többségének fontosabb volt az, hogy emberszámba vegyék őket, valamint, hogy esélyesebbek legyenek a munka világában, mint az, hogy etnikai hovatartozásukat nyíltan vállalják. Másképpen fogalmazva, a névváltoztatás elsősorban nem asszimilációs szándékkal történt, hanem a másodrendű állampolgárból, a társadalom teljes jogú tagjává emelkedés érdekében megtett pragmatikus döntés következményeként. Elmondható továbbá, hogy a névváltoztatók egy köre kerülte a kimondottan svéd hangzású név felvételét, mivel célja szerint nem a svédességgel kívánt azonosulni, pusztán az őt ért megbélyegzéstől szeretett volna megszabadulni. Voltak olyanok is, akik kifejezetten dél-európai hangzásúra változtatták a nevüket, mivel az volt a véleményük, hogy így a bőrszínük alapján sem éri majd őket diszkrimináció. Ha svédnek nem is, de legalább a svédek által sokkal inkább elfogadott etnikum tagjának gondolhatják őket. Az általam elemzett felmérés bizonyítja, hogy az imént említett törekvések az esetek nagy számában sikerrel jártak. A megkérdezettek beszámoltak róla, hogy a nevük megváltoztatása után igen rövid időn belül munkához jutottak, míg korábban tartósan munka nélkül voltak, valamint tovább már nem érték őket atrocitások sem a nevük miatt. Ahogyan arról Todd is beszámol 2005-ös tanulmányában a pragmatikus asszimiláció sokkal inkább abból a szükségéből fakad, hogy az egyénnek meg kell felelnie a vele szemben támasztott társadalmi elvárásoknak, semmint a valós beolvadási szándékból. Az érintett egyén úgy alkalmazkodik az őt körülvevő új környezethez, hogy közben valós identitását nem adja fel.

Juhász Gergely Ákos

A kurd kérdés Törökországban: a jog a létezéshez nem elég

Baysal, Nurcan; Bozgan, Dilan; Henkens, Nina, The Kurdish Issue in Turkey: The Right to Exist is Not Enough = Südosteuropa, 51. évfolyam, 2011. 05-06. no. 12-25. p.

A tanulmány erős, elmarasztaló kritikával indít: az elmúlt években a kurd kérdés, a kurd emberek szenvedésének enyhítésére tett intézkedések vesztek lendületükből, általános az ismerethiány és a félreértelmezés a tárgyban. Noha a kurd probléma gyakori témája a nemzetközi politikának, kevésbé ismert és taglalt probléma a konfliktusnak a kurdok hétköznapi életére gyakorolt hatása. A délkelet-törökországi feszültségnek több klasz-

szikus értelmezése létezik: vannak, akik számára az egész az alulfejlettségnek tudható be – ez gazdasági probléma; a többség identitáskonfliktusnak látja. A tanulmány készítői amellet érvelnek, hogy e két fő okot kizárólag együtt érdemes vizsgálni. Kijelentik továbbá, hogy a Törökország délkeleti részét feldúló fegyveres konfliktus nyílt megtárgyalásának a hiánya jelentősen tovább késlelteti a térség fejlődésének fellendülését, valamint a békefolyamatokat.

Baysal, Bozgan és Henkens munkája nem elméleti alapú politikai elemzéssel szolgál, hanem azokra a nehézségekre világít rá, melyekkel a kurd régiókban élőknek nap mint nap szembesülniük kell, hiszen a tanulmány írói ezekben látják a konfliktus tartós, békés megoldásának a legnagyobb akadályát.

A szerzők sorra veszik a kurdok hétköznapijait érintő legégetőbb problémákat: az erőszakos áttelepítéseket, a faluőröket, az alulfejlettséget, az ebből fakadó szegénységet, a gyermekek jogainak kidolgozatlanságát és az anyanyelvű oktatás hiányát; a helyi szintű demokratikus hiányosságokat, valamint az (elszalasztott) európai uniós csatlakozási lehetőségeket. Ezután először általános megoldási javaslatokat tesznek: Törökországnak érvénytelenítenie kellene a kurdokkal szemben diszkrimináló nemzeti és nemzetközi törvényeket, különös tekintettel a kisebbségi jogokra vonatkozó, antidemokratikus passzusokra; szükség lenne a török adminisztratív rendszer decentralizálására a különböző régiók különböző szükségleteire adott válaszok felgyorsítása, eredményesebbé tétele érdekében; és általános békéltető és tárgyalási rendszert kellene bevezetni a múlt erőszakos megoldásainak elkerülése érdekében, melyhez szükséges, hogy a kormány nyisson a civil kezdeményezések felé, partner legyen a tárgyalási rendszer kiépítésében.

A tanulmány záró részében probléma-specifikus javaslatokat fogalmaznak meg a szerzők. Ezek közül néhány, a teljesség igénye nélkül:

Ajánlások az anyanyelvű oktatás bevezetésére

Olyan kurd-török oktatási modellek kidolgozása, melyek figyelembe veszik a kurd tanulók eltérő szükségleteit.

Olyan tanári továbbképzések indítása, melyek segítik a kurd diákok alárendeltségének oldását.

Kétnyelvű tanárképző tagozatok felállítása.

A nyelvi és kulturális diverzitás oktatásának beépítése a leendő tanárok képzésébe.

Kurd műveltségi tanfolyamok indítása kurd szülők számára.

Olyan tévéműsorok alkotása, melyek fejlesztik a kurd tanulók kurd nyelvi képességeit.